

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 487605

Onderwerp: Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis

Voorstel

1. Vaststellen aangepast financieel kader zoals beschreven in dit raadsvoorstel.
2. Vaststellen van de Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis ter aanvulling op de Perspectiefnota en ter voorbereiding van de concept begroting.

Inleiding

De coronacrisis is een crisis die zijn weerga niet kent. Het raakt echt iedereen en de crisis heeft grote economische en sociaal-maatschappelijke effecten. Het is een crisis die de veerkracht, creativiteit en volharding van onze stad stevig op de proef stelde.

En nog steeds doet. Want hoewel we voorzichtig licht aan de horizon van de gezondheids crisis zien, is nog veel onzeker. Wat we wel weten: de impact is enorm.

We willen de bedrijvigheid, leefbaarheid, werkgelegenheid en aantrekkelijkheid van onze stad beschermen. Onze prachtige stad moet die stad blijven waar je wil wonen, werken en verblijven, coronacrisis of niet. En waar herstel vanwege de coronacrisis nodig is, willen we dat plegen. Dat wat onze stad uniek maakt, willen we versterken.

De laatste maanden hebben we ons ingezet om de crisis te beheersen, om hulp te bieden waar deze acuut nodig was en om de gevolgen van de crisis op de stad en onze gemeentelijke organisatie en financiën in beeld te brengen. En we hebben gewerkt aan een antwoord op de impact van deze crisis. Ons antwoord leest u in de bijlage Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis.

Dit raadsvoorstel Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis sturen we u als aanvulling op de perspectiefnota en als opmaat naar de begroting, zoals ook toegezegd in de brieven van 19 mei en 30 juni jl.

Zoals gebruikelijk vormt de perspectiefnota op inhoud en financieel de basis voor de meerjarenprogrammabegroting. Dat is ook dit jaar het geval. De situatie waarin wij ons nu bevinden vraagt om frequente communicatie en interactie met u. Daarom geven wij u, zoals ook toegezegd, inzicht in de meest recente ontwikkelingen van de afgelopen tijd.

Beoogd effect

Door middel van investeringen op korte, middellange en lange termijn de effecten van de coronacrisis verzachten, vermijden of tegengaan.

Argumenten

1.1 *Additionele investeringen mogelijk binnen bestaande kaders*

In de Perspectiefnota is het fundament gelegd met de verwerking van autonome ontwikkelingen, aangenomen moties en urgente knelpunten. In aanloop naar de Begroting zijn actualisaties gedaan op het gebied van:

- Autonome ontwikkelingen: meicirculaire gemeentefonds, nominale indexatie, meerjareninvesteringsplanning
- Financiële impact coronacrisis: onderscheid naar effecten op de begroting en risico's
- Uitkomsten onderzoek bestemmingsreserves
- Ontwikkelingen in bestaand beleid (knelpunten en ruimte)

Zoals u zult teruglezen is het fundament van de perspectiefnota verstevigd en is binnen onze kaders van het coalitieakkoord en met behoud van behoedzaamheid ruimte ontstaan voor additionele investeringen.

Autonome ontwikkelingen

De actualisatie van de autonome ontwikkelingen laat over de jaren heen een wisselend beeld zien, maar de effecten ten opzichte van de Perspectiefnota zijn per saldo minimaal. De positieve ontwikkeling vanuit de meicirculaire (voornamelijke accres en loon- en prijsbijstellingen) is geheel nodig voor het dekken van de indexering van onze eigen kosten. De verplichte compensatie voor de prijsstijging van de zorgcontracten is daar een belangrijke onderdeel van.

De totale kostenstijgingen als gevolg van indexering verwerken we zoals altijd onder de autonome ontwikkelingen. De dekking hiervoor komt in principe uit twee inkomstenbronnen: het gemeentefonds (voornamelijk accres en gerichte loon- en prijsstijgingen) en indexering van onze eigen opbrengsten. In het coalitieakkoord is afgesproken om onze eigen opbrengsten niet te indexeren. De overige autonome ontwikkelingen hebben betrekking op de actualisatie van de investeringen en de daaraan gekoppelde mutatie van de dotaties aan de bestemmingsreserve solvabiliteit volgens de afgesproken spelregel.

Financiële impact coronacrisis

De coronacrisis heeft impact op de gemeentelijke financiën. Een eerste impactanalyse heeft uw raad inmiddels ontvangen als bijlage bij de Perspectiefnota. Daarnaast is een dashboard opgebouwd. Dit dashboard is opgebouwd uit indicatoren die inzicht geven over de staat van de stad. Een eerste versie heeft u ontvangen en is aan u gepresenteerd.

De impactanalyse zoals opgesteld bij de Perspectiefnota is geactualiseerd. De geactualiseerde versie van de impactanalyse en van het dashboard kunt u vinden op www arnhem.nl/corona.

De 'harde' nadelige effecten die tot een overschrijding in onze begroting leiden, zijn in beeld gebracht. We schatten dit in op € 11,3 miljoen in 2020 en € 2,1 miljoen in 2021. Daarbij is uitgegaan van een duur van de beperkende maatregelen van 6 maanden. Ook is in beeld gebracht welke compensatie vanuit het Rijk en de provincie op deze issues wordt ontvangen. In de komende periode wordt meer duidelijk over de nog te verwachten compensatie van het Rijk (voor de periode na 1 juni en voor

beleidsvelden waarop nog geen compensatie is toegekend). Vooralsnog schatten we in dat de totale compensatie vanuit het Rijk ruim € 9 miljoen zal bedragen.

Op een aantal issues worden geen nadelige effecten voor de begroting verwacht, maar is wel een risico opgenomen in het risicoprofiel. Daarmee stijgt het profiel met ruim € 5 miljoen.

Uitkomsten onderzoek bestemmingsreserves

Het college heeft bij de Perspectiefnota besloten om mede in het licht van de coronacrisis een onderzoek uit te laten voeren naar de bestemmingsreserves in de zoektocht naar financiële ruimte. Hierbij is zowel vanuit de techniek als de inhoud gekeken. Inhoudelijk gaat het er vooral om of er een bestedingsplan ligt om de gereserveerde middelen in lijn met het vastgestelde doel te besteden. Gereserveerde middelen waarvoor geen bestedingsplan is, liggen ongebruikt op de plank en zijn daarmee in principe beschikbaar om anders bestemd te worden.

Wat betreft de techniek is er naar het gebruik van de reserves gekeken. Een aantal reserves wordt gebruikt om structurele lasten te dekken. Een reserve is hier geen geschikt middel voor omdat een reserve een tijdelijke aard heeft. Daarbij is dit ook in strijd met het besluit begroting en verantwoording (BBV). Door deze structurele lasten in de exploitatie op te nemen, wordt de dekking van deze lasten ook voorbij de horizon van de reserve geregeld. Incidenteel vallen hiermee middelen vrij die juist voor tijdelijke maatregelen kunnen worden ingezet.

Om zo objectief mogelijk te beoordelen of reserves kunnen vrijvallen is vooraf een beoordelingskader vastgesteld. De uitkomst (vrijval) van de beoordeling kan ingezet worden ter compensatie van de financiële impact van de coronacrisis op de algemene reserve. Verspreid over een aantal jaren kan een bedrag van € 8,0 miljoen vrijgespeeld worden. Hieraan gekoppeld is het nodig om voor een aantal beleidsvelden structurele lasten te begroten.

Ontwikkelingen in bestaand beleid (knoopunten en ruimte)

De laatste prognose van de kosten Jeugdzorg laat een minder negatief beeld zien dan bij de Perspectiefnota was geprognosticeerd. Daar werd uitgegaan van een nadeel van € 10,4 miljoen ten opzichte van de begroting, terwijl thans een nadeel van € 6,4 miljoen wordt geraamd. Nog steeds een fors nadeel, maar aanzienlijk minder hoog dan verwacht. De vermoedelijke verklaring is de sturing op de toewijzing en kwaliteit en een inhaalslag van de zorgvraag die mogelijk deels niet structureel is. We verwachten dat deze gunstigere prognose een structureel effect heeft, maar verwachten ook een knelpunt als gevolg van de inhaalvraag naar zorg vanwege de coronacrisis. Per saldo schatten we in 2021 een ruimte van € 2 miljoen in oplopend naar € 3 miljoen in 2024.

De precieze effecten van de coronacrisis op de zorg in brede zin, zeker op lange termijn, zijn nog grotendeels onbekend. Adviesraden die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen op dit gebied zijn van grote waarde. Daarom kiezen we ervoor om met €65.000 per jaar te investeren in structurele, inhoudelijke ondersteuning aan de Adviesraden WMO, Jeugd en Participatie.

Een knelpunt voor 2020 wordt voorzien in het niet tijdig kunnen realiseren van de voorgestelde maatregelen (jeugd)zorg. De vertraging hierin is door de coronacrisis vergroot. Tot slot ontstaan er nog enkele kleinere, veelal incidentele afwijkingen. Deze worden in Turap-2 toegelicht.

Met de bovenstaande (financiële) ontwikkelingen ontstaat een nieuw meerjarenbeeld. Het fundament uit de Perspectiefnota is als gevolg van de genoemde ontwikkelingen versterkt. Dit biedt mogelijkheden om interventies te doen naar aanleiding van de corona-crisis en enkele nieuwe beleidswensen te realiseren. Deze staan beschreven in de bijgaande brochure Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis.

Onder financiën is het door bovenstaande ontwikkelingen ontsane meerjarenbeeld toegelicht.

1.2 Aanpak voor middellange en lange termijn is nu nodig

De impact van de coronacrisis noopt tot een duidelijke aanpak. In de raadsbrief van 2 juni jl informeerden we u over onze uitgangspunten en acties die we in de afgelopen periode hebben ingezet om de crisis te beheersen en bestrijden. Gezien de grote impact van de coronacrisis zijn onze ruim 100 korte termijn maatregelen en acties noodzakelijk geweest maar op zichzelf onvoldoende voor de lange termijn. Bovendien is nog veel onzeker en we willen we juist nu duidelijkheid en zekerheid geven.

1.3 Arnhem versterken door te investeren

We hebben financiële ruimte gezocht voor herstel en versterkingsinvesteringen die de effecten van de crisis kunnen verzachten of zelfs tegengaan. We kiezen voor investeringen die elkaar versterken of voor een veelvoudig vermeerderingseffect zorgen. We investeren in sectoren die getroffen zijn en de ondernemers en mensen die worden getroffen. Daarom geven wij eveneens uitvoering aan de motie "Corona vergroot kloof tussen arm en rijk, gemeente moet die kloof verkleinen." Daarnaast kiezen we voor investeringen die kunnen rekenen op steun van de Provincie of het Rijk, doordat er kansen zijn voor co-financiering of omdat ze aansluiten bij de massieve steunpakketen van het Rijk.

In onze herstelagenda stellen wij u interventies en maatregelen voor rondom vier pijlers:

- anticyclisch investeren waar het bijdraagt aan de grote transities zoals energietransitie, duurzame mobiliteit, circulaire economie en klimaatadaptie
- sociaal sterke stad (met inzet op werkgelegenheid en het voorkomen van schulden en armoede)
- leefbare en groene stad (kwaliteit van de openbare ruimte, handhaving en veiligheid)
- innovatie en vernieuwing (innovatielab en inzet op de nieuwe agenda's voor economie, groen, en leefbaarheid).

1.4 Overige ontwikkelingen

Ook hebben we aangekondigd dat we de benchmark primair proces nader zouden afronden. De laatste verdiepingsonderzoeken lopen nog. Afronding is voorzien in september 2020. Eventuele inzichten zullen dan nog in ontwerp begroting 2021 worden meegenomen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Onzekerheid ontwikkeling coronavirus

Op dit moment is het coronavirus in Nederland vrij goed onder controle. Het aantal besmettingen is beperkt en stap voor stap komt er ruimte in de samenleving om het gewone leven weer op te pakken. Het is echter onzeker hoe dit zich gedurende de zomer en in het najaar ontwikkeld en of we niet te maken krijgen met een tweede golf. Mocht dit zich voor doen dan biedt de bestemmingsreserve solvabiliteit, waarvan we de afgesproken groei doorzetten, de mogelijkheid de financiële effecten hiervan te dempen.

1.2 Verwerking in concept begroting

In uw raadsvergadering van 1 juli jl heeft u aangegeven deze Herstelagenda en de perspectiefnota verder te willen bespreken en besluitvorming na te streven op 2 september as. Op dit moment is niet geheel te overzien of de dan aangebrachte wijzigingen meteen verdeeld kunnen worden over de diverse onderscheiden programma's in de concept begroting of dat dit op een later moment gebeurt en de wijzigingen eerst op een centrale post worden opgenomen. Indien dit laatste het geval is zullen na besluitvorming over de begroting aan hand van begrotingswijzigingen de verdeling over de programma's verwerken.

Financiën

Financieel beeld 2020-2024 C2D juni	2020	2021	2022	2023	2024
					Bedragen * € 1.000
Startreeks uit PPN	2.500	-1.599	1.071	467	2.688
Autonome ontwikkelingen	3.185	-381	480	-1.645	-131
Uitkomsten onderzoek bestemmingsreserves	0	6.155	-810	-668	-48
Impact corona	-1.786	-2.145	-100	0	0
Knelpunten/ruimte in bestaand beleid	50	1.635	2.135	2.135	2.635
Subtotaal	3.949	3.664	2.776	289	5.144
anticyclisch investeren	0	-1.000	-1.350	-1.550	-1.350
versnelde uitvoering LED verlichting			-150	-250	-350
plancapaciteit		-1.000	-800	-600	
kapitaallasten nog in te vullen projecten			-400	-700	-1.000
 sociaal sterke stad	0	-2.870	-2.970	-1.170	-1.020
werk, werk, werk		-2.200	-2.300	-600	-600
schulden voorkomen		-150	-150	-150	
individuele inkomensvoetstuk gezinnen		-150	-150	-150	-150
pilot maatwerkbudget armoede		-100	-100		
extra subsidie tbv huisvesting daklozen		-150	-150	-150	-150
prenatale zorg		-120	-120	-120	-120
 leefbare en groene stad	-40	-790	-750	-750	-750
kwaliteit openbare ruimte		-350	-350	-350	-350
verfraaien nutsvoorzieningen	-40	-40			
handhaving en veiligheid		-400	-400	-400	-400
 innovatie en vernieuwing	-200	-1.375	-375	-375	-375
Innovatielab		-1.150	-150	-150	-150
herdenken		-225	-225	-225	-225
versterken agenda's (economie, groen, leefbaarheid)	-200				
Totaal tbv Begroting 2021-2024	3.709	-2.371	-2.669	-3.556	1.649

Anticyclisch investeren	Investeren in een sociaal sterke stad	Investeren in een leefbare en groene stad	Versterken en vernieuwen
+€5,25 miljoen (kapitaallasten)	+€8,03 miljoen	+€3,08 miljoen	+€2,7 miljoen
We investeren in de stad om juist nu het verschil te maken voor het herstel én de grote opgaven in de belangrijke transitie in onze stad.	We beschermen werkgelegenheid en de meest kwetsbare groepen door te investeren in een sociaal sterke stad.	We houden onze stad aantrekkelijk en maken hem een nog mooiere plek om te wonen door te investeren in een leefbare en groene stad.	We investeren in innovatie, ons verdienvermogen als stad en dat wat ons allen bindt, door te kiezen voor versterken en vernieuwen.

Meerjarenbeeld

In de concept Begroting kunnen we ook na de verwerking van de voorgestelde interventies en nieuw beleid een structureel sluitend beeld presenteren. In de jaren 2020 en 2021 is het risicoprofiel als gevolg van de extra risico's corona verzwaard met genoemde € 5 miljoen, waardoor er een dempend effect op de weerstandsfactor ontstaat. Desondanks is de verwachting dat de weerstandsfactor in de jaren 2021-2023 op de 1,0 uitkomt en in het laatste jaar van de begroting (2024) oploopt naar 1,2.

Kortom, we verwachten in de concept begroting een financieel beeld dat structureel sluitend is, waarbij investeringen naar voren worden gehaald en gericht nieuw beleid wordt ingezet om sterker uit de coronacrisis te komen. De weerstandsfactor blijft ondanks het zwaardere risicoprofiel in de eerste jaren op niveau en laat in het laatste jaar een stijging zien. De afgesproken groei van de solvabiliteit tot slot, zetten we onverminderd voort.

Uitvoering

Nvt

Communicatie

nvt

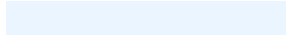
Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis

Besluit van

Zaaknummer

487605

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 juli 2020, nummer: 487605;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Vaststellen aangepast financieel kader zoals beschreven in dit raadsvoorstel.
2. Vaststellen van de Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis ter aanvulling op de Perspectiefnota en ter voorbereiding van de concept begroting.

De griffier,

De voorzitter,